



## Sammenfatning av funn i spørreundersøkelse gjennomført i desember 2010

### Innledning

Et av tiltaka i prosjektet har vært å foreta en undersøkelse som kan gi en viss oversikt over antall nordlandshest/lyngshester fordelt på ulike bruksområder. Vi har også ønska å få vite noe om brukerne av hestene og grunnlaget deres for valg av hesterase.

Dette er nyttig å vite i forhold til hvordan vi bør legge opp markedsføring og hvilke strategier som bør velges for å få flere hester av vår rase i landet.

Vi har valgt å gjøre en kvalitativ undersøkelse blant eiere av hesterasen i Nordland, Troms og Finnmark. Vi har også valgt å intervju noen hesteeiere med mer enn 5 hester.

Hesterasen er en liten rase med mindre enn 3000 individer på landsbasis og mindre enn 500 hesteeiere i landsdelen, slik at utvalget i utgangspunktet er lite.

Undersøkelsen kan betraktes som en kunnskapsinnhenting som kan danne grunnlag for en større undersøkelse.

Funnene i undersøkelsen kan, sammen med andre tiltak danne grunnlag for valg av retning for omdømmebygging og markedsføring av hesterasen.

### Basistall

*Antall hesteeiere og endring i antall fra 2009 til 2010*

Antall hesteeiere i de tre fylkene fordeler seg slik:

	2009	2010
Nordland	235	229
Troms	205	210
Finnmark	41	43

Gjennomsnittlig antall hester per eier:

	2009	2010
Nordland	1,57	1,64
Troms	1,59	1,68
Finnmark	1,36	1,32

*Antall hester og endring i antall fra 2009 til 2010*

	2009	2010
Nordland	369	376
Troms	327	354
Finnmark	56	57

Sum Nord-Norge 2009: 752 hester med eiere av totalt 2883 hester med eiere i lista for hele landet. Det vil si at omtrent 26 % av alle hestene bor i Nord-Norge.

Sum Nord-Norge 2010: 787 hester med eiere av totalt 2937 hester med eiere i lista for hele landet. Det vil si omtrent 27 % av alle hestene bor i Nord-Norge.

Landsdelen har omtrent 10 % av landets befolkning.

Antall nordlandshest/lyngshester økte med 54 i landet totalt fra 2009 til 2010. Økningen av antallet hester i landsdelen økte med 35. Det vil si at landsdelen sto for nesten 70 % av økningen på tross av at hestetallet er under 30 % av det totale hestetallet i populasjonen.

Tallene og endringene er små og kan i beste fall tolkes som en tendens.

### **Hypoteser**

- 1) Nordlandshest/lyngshest brukes av barn og voksne
- 2) Nordlandshest/lyngshest har et allsidig bruksområde
- 3) Nordlandshest/lyngshest kan brukes i næring
- 4) Hesterasens regionale tilknytning og historie har betydning for brukernes valg av rase

### **Gjennomføring av undersøkelsen**

Hestelista – Landslaget for nordlandshest/lyngshest sin årlige oversikt over alle hester og eiere man kjenner til, uavhengig av om hesten er registrert, er brukt som grunnlag for spørreundersøkelsen.

Hesteeiere i Nordland, Troms og Finnmark er inkludert. Hestelista som er brukt som grunnlag for utsending av spørreskjemaer var oppdatert per november 2010. 25 % av hesteeierne er plukka tilfeldig ut av Hestelista (hver 4. hesteeier i lista).

Inkludert i spørreundersøkelsen var også 10 hesteeiere med mer enn 5 hester som i tillegg til å svare på spørreundersøkelsen også blei forespurt om å la seg intervju om eventuell næringsaktivitet med hest.

Tidspunkt for gjennomføring: Spørreundersøkelsen er gjort i løpet av november/desember 2010, intervjuene er gjort i mars 2011.

Spørreskjemaene og intervjuene er utforma og gjennomført av en som tilhører kulturen. Dette kan føre til at spørsmålene som stilles er ledende for å bygge opp om egne oppfatninger. Utforming av spørsmålene er på den andre sida gjort av en som "snakker samme språk", slik at mulighetene for feiltolkninger reduseres.

### **Funn:**

Antall spørreskjemaer sendt ut: 127 som tilsvarer 26 % av antall hesteeiere i de tre fylkene. Antall svar: 51 som er svarprosent på 40 %. Av de ti som hadde mer enn 5 hester svarte fem, fire er intervjuet, den femte var i utgangspunktet i oppstartfase og hadde i mellomtida slutta med næringsvirksomhet.

Spørreskjema med svar om bruk av nordlandshest/lyngshest

Fylkesvis fordeling av svar: Nordland 23, Troms 21, Finnmark 4, ukjent 3

Spørsmål	Svar
1) Alder på den/de som bruker hesten(e) mest?	<p>≤ 15 år: 28                      ≤ 40: 29                      ≥ 40 år: 16</p>
2) Kjønn på den/de som bruker hesten(e) mest?	44 informanter svarer kvinner 12 informanter svarer menn, derav 3 som kun oppgir mannlig bruker(e)
3) Antall hester i hesteholdet (som disponeres av den/de som svarer på denne spørreundersøkelsen)?	De med mer enn 5: 10 hester i gjennomsnitt (variasjon 8 – 15) 31 oppgir 1 – 2 hester, 15 oppgir 3 - 5
4) Er hesten(e) tilknyttet gårdsbruk?	22 av hesteholdene er ikke tilknyttet gårdsbruk
5) Mottas det produksjonsstøtte for hesten(e)?	3 av 5 av de som har mer enn 5 hester mottar produksjonsstøtte 14 av de andre 46
6) Brukes hesten(e) i næring? Hvis nei, gå til spørsmål 8	Alle 5 med mer enn 5 hester oppgir at hestene brukes i næring
a) Hvis ja; i <u>liten grad</u> (noen få oppdrag i året, evt. salg av hest sjeldnere enn årlig): sett kryss	8 i liten grad
b) Hvis ja i <u>stor grad</u> (hesten utgjør en vesentlig del av næringsgrunnlaget, ikke nødvendigvis alene eller størst, men viktig): sett kryss	Alle 5 med mer enn 5 hester + 5 hestehold til, bruker hestene i næring i stor grad
7) Beskriv med stikkord hva slags næring som er knyttet til virksomheten og hest. For eksempel; turisme, omsorgsarbeid, oppdrett, kurs, oppstalling, annet	Omsorgsarbeid: 2 + 1 = 4 Turisme: 3 + 2 = 5 Oppdrett: 6 + 2 = 8 Oppstalling: 3 + 1 = 4 Opplæring (folk): 9 + 3 = 12 Opplæring (hest): 2 + 1 = 3 Oppvisning: 1 Oppdragskjøring: 2 + 1 = 3 Terapiridning: 2 + 1 = 3 Gjeting: 2 Skogsarbeid: 1
8) Brukes hesten i organisert fritid? Hvis nei, gå til spørsmål 10	20 hestehold bruker ikke hesten i organiserte aktiviteter
9) Hvis ja; beskriv aktiviteten med stikkord for eksempel; kurs (ridning/kjøring/annet), konkurranser (ridning/kjøring/ponnitrav/annet)	Kurs (sprang, dressur, kjøring horsemanship): 30 Konkurranser (sprang, dressur, ponnitrav, kjøring): 19 Oppdragskjøring: 2 Barneridning: 2 Terapiridning: 2
10) Brukes hesten til turridning, landskapspleie, annet (beskriv kort)	Gjeting: 2 Kløving: 1 Skogsarbeid: 1 Turridning: 40 Landskapspleie: 20 Kjøreturer: 13

11) Foreligger det planer om endring av bruk? Hvis ja; beskriv kort planene	Utvider nåværende kursaktivitet (næring): 1 Delta i konkurranser:2 Dyreassistert terapi: 1
12) Kan du beskrive kort de tre viktigste grunnene til at du holder på med denne hesterasen	Kultur:12 (T), 3 (N), 1 (F) = 16 Lynne:11 (T), 12 (N), 1 (F) + 3 = 27 Størrelse:5 (T),12 (N),3 (F) + 1 = 21 Helse:5 (T), 5 (N), 2 (F) + 2 = 14 Bruksegenskaper:19 (T), 13 (N), 4 (F) + 2 = 38 Fóring:6 (T), 5 (N), 1 (F) = 12 Liker hesten/pen:2 (T), 8 (N) = 10

Kommentarer til oppsett av svar:

- 1) Mange har oppgitt flere brukere og ulik alder. Jeg har telt alle fra samme informant innafor samme alderskategori som 1
- 2) Flere har oppgitt begge kjønn som brukere, de telles da i begge kategorier
- 7) Det første tallet knytter seg til hestehold hvor hesten utgjør en vesentlig del av næringsgrunnlaget, tall 2 gjelder hestehold hvor hesten utgjør en liten del av det samla næringsgrunnlaget. De tre områdene med bare ett tall, knytter seg til hestehold hvor hesten utgjør en liten del av det samla næringsgrunnlaget.
- 12) Svarene er fordelt fylkesvis; Troms (T), Nordland (N) og Finnmark (F)

### **Kommentarer/konklusjoner til funn i undersøkelsen**

Som det er sagt innledningsvis så omfatter undersøkelsen få personer. Det representerer omtrent 10 % av hesteeierne i de tre fylkene, slik at svarene ikke kan brukes ukritisk, men de kan sannsynligvis tolkes som en pekepinn mot enkelte tendenser.

Det er godt sammenfall mellom de intervjuedes svar i sitt spørreskjema og deres svar i intervjuet. Det kan styrke oppfatninga av at undersøkelsen på tross av et lite antall gir et pålitelig bilde av områdene som omfattes av undersøkelsen.

*Hva sier undersøkelsen i forhold til hypotesene:*

#### *Hypotese 1)*

Nordlandshest/lyngshest brukes av barn og voksne

#### *Funn*

Alder på brukerne har et stort spenn hvor det er like mange brukere i kategorien under 15 år som mellom 15 – 40 år. Det er også en stor andel som bruker hesten og som er eldre enn 40 år. Dette bekrefter vår oppfatning av hesten som en hest som kan brukes av både barn og voksne.

#### *Hypotese 2)*

Nordlandshest/lyngshest har et allsidig bruksområde

##### *Funn*

Bruksegenskapene er den enkeltfaktoren som framheves som viktige i flest svar. 38 av 51 har pekt på dette som en av de tre viktigste grunnene til at valget har falt på denne hesterasen.

Bruksområdene er svært variert og mange oppgir at de bruker hesten til flere ulike aktiviteter. Dette bekrefter vår oppfatning av at nordlandshest/lyngshest sin allsidighet er viktig for brukerne.

#### *Hypotese 3)*

Nordlandshest/lyngshest kan brukes i næring

##### *Funn*

Ti av de 51 som svarte på undersøkelsen oppga at de brukte hesterasen i næring i stor grad. Alle de fem som hadde mer enn 5 hester og som var svarte at de ville bli intervjuet, brukte hesterasen i næring i stor grad.

Åtte oppga at de brukte hesterasen i næring, men i liten grad.

Det vil si at 20 % av de som svarte på undersøkelsen oppga at de brukte hesten i næring i stor grad.

Til sammen brukte 35 % av de som har svart hesten i næring i stor eller liten grad.

Dette er interessante tall som det bør gjøres bedre undersøkelser omkring.

#### *Hypotese 4)*

Hesterasens regionale tilknytning, kultur og historie har betydning for brukernes valg av rase

##### *Funn*

Funnene i forhold til spørsmålet omkring kultur (samt størrelse og "liker hesten") skilte seg fra de andre svarene ved at det var en fylkesvis ulik fordeling. Hesteeierne i Troms hadde hestens tilknytning til regionen som sin nest viktigste grunn for valg av rase.

Samla sett var kultur og tilhørighet rangert som den 3. viktigste årsaken for valg av hesterase.

Hesteeierne i Nordland oppga lynne og størrelse som sine nest viktigste årsaker. Svarene fra alle de tre fylkene pekte på bruksegenskaper som den viktigste begrunnelsen for valg av hesterase.

### **Sammendrag av intervju av fire eiere av nordlandshest/lyngshest som har mer enn 5 hester. Tre driver virksomhet i Troms, en driver virksomhet i Nordland.**

**Andel av inntekt:** en har næringsvirksomhet med hest som eneste inntektskilde, to har en omsetning på 100.000,- - 150.000,-/år på hesteholdet, en har omsetning på under 100.000,-/år

#### **Type aktivitet:**

**Antall hester:** 6 – 15 nordlandshest/lyngshest, gjennomsnittlig 10,5 hester.

**Avl:** alle driver avl i størrelsesorden (0)/1 – 3 føll/år

**Rideopplæring:** to driver rideopplæring enten på helårsbasis eller i deler av året.

**Oppstalling:** 2/(3) driver utleie av stallplasser

**Turisme:** en driver med turisme

**Kjøreoppdrag:** alle kan ta kjøreoppdrag, men gjør det i liten grad

#### **Arbeidstid:**

**Driverne** legger ned 20 - 80 timer per uke i sin drift. De tre som ikke har hestehold som hovednæring brukte 20 – 30 timer per uke til hestearbeid. Egen aktivitet med hestene (ridning/kjøring for egen del) var da holdt utenom.

*Innleid arbeidshjelp:* betalt arbeidshjelp varierte fra 30.000,- - 60.000,-. For de tre som mottok produksjonstilskudd kom betalt avløser ca 20.000,- - 30.000,- i tillegg.

*Dugnadshjelp:* alle driverne hadde fast dugnadshjelp enten med hestestell og annet praktisk arbeid, eller som turledere og instruktører. Dugnadstimer utgjorde mellom 2 – 4 timer per uke til 12-15 timer per uke. Noen hadde sesongprega dugnadsbehov, andre hadde jevnlig behov for frivillig arbeidshjelp.

***Inntekter:***

Rideopplæring som kurs på ukedager, helger og rideleir utgjorde hovedinntektsmuligheten.

Turisme i form av rideturer i fjellet var hovedinntektskilden for en av informantene  
Oppstalling var en mindre viktig del av inntekten

***Tilskuddsordninger:***

Produksjonstilskudd utgjorde en viktig del av inntekta for tre av driverne, den fjerde driveren mottok ikke produksjonstilskudd.

Innovasjon Norge med tilskudd og lån var den viktigste bidragsyteren.

Banker hadde også ytt lån i etableringsfasen.

***Kostnader:***

Alle driverne hadde egen gård med stall, beite og fórproduksjon. Kostnadene per hest per år varierte i følge informantene mellom 10.000,-/år (1) og 20.000,- - 25.000,-/år (3). Tallene var inkludert avskrivninger med ikke eget arbeid og annet dugnadsarbeid.

***Avl:***

Alle informantene hadde tall på kostnader på avl og alle konkluderte med at avl var et stort underskuddsforetak. Alle ønska å drive med avl og oppdrett på grunn av sitt engasjement for rasen, men alle vurderte om de måtte avvike den aktiviteten fordi kostnadene var for store til at drifta ellers kunne forsvare det.

***Totaløkonomi og arbeidsinnsats:***

En av driverne hadde en drift som gikk med overskudd, men som krevde svært stor egen arbeidsinnsats (minimum 2 årsverk), samt stor dugnadsinnsats fra andre.

To av driverne hadde som mål at hesteholdet totalt sett skulle gå i null, det skulle ikke belaste privatøkonomien. Arbeidsinnsatsen tilsvarte omtrent ett årsverk. Den siste driveren hadde et underskuddsforetak, som enkelte år gikk i balanse dersom flere salg kom på samme år.

***Motivasjon:***

Motivasjonen hos alle hadde sitt utspring i et idealistisk engasjement for hesterasen. Hesterasen hadde kommet forholdsvis tidlig inn i livet deres og hesterasens Nord-Norske tilhørighet, historie, spesielle lynne og utstråling, gode bruksegenskaper og gode helse, samt lave fórkostnader blei trukket fram.

***Konklusjon og kommentar til intervjuene:***

Rideopplæring og kursvirksomhet samt turisme med nordlandshest/lyngshest kan gi økonomi som gjør at man kan ha et større antall individer av rasen uten å belaste sin privatøkonomi. Det ser også ut til at det mulig å leve av denne type virksomhet. Alle virksomhetene la ned et stort antall arbeidstimer og mottok gratis arbeidshjelp i sin drift.

Avl beskrives av alle som et underskuddsforetak. Det betyr at så lenge markedsverdien er som den er i dag og utgiftene for å få fram salgsklare individer av

rasen er på dagens nivå, må avlen i størst grad basere seg på oppdrettere som driver med dette på hobbybasis og som bruker av sin privatøkonomi for å få fram nye individer i rasen. Dette er viktige momenter å ta med seg i arbeidet med å få til flere fødte føll av rasen.

Hesteeierne som driver med hesterasen i næring er drevet av idealisme for hesterasen.

Seinere spørreundersøkelser bør også ta for seg kompetanse hos driverne. Dette temaet er ikke berørt i denne undersøkelsen, men er sannsynligvis et viktig kriterium for å lykkes med hest i næring.

### **Oppsummert:**

Tiltak nummer 2 er gjennomført i henhold til prosjektplanen, men seinere enn planlagt. Funnene i undersøkelsen vurderes som så pålitelige at de kan brukes i arbeidet med å "Bevare og utvikle nordlandshest/lyngshesten, en nasjonal hesterase med lokal forankring i Troms og Nord-Norge", som er målet for prosjektet. Funnene kan også tas inn i arbeidet med å utarbeide en handlingsplan for de tre særnorske rasene som Norsk Hestesenter har satt i gang høsten 2010.

Undersøkelsen gir et grunnlag for å utarbeide en større og mer grundig undersøkelse av hvordan hestene brukes og motivasjon for valg av rase, samt utvikling av næring med denne hesterasen.

Storslett 03.04.2010

Vedlegg:  
Brev til deltakerne av spørreundersøkelsen  
Samtykke